

Universitetsprædiken i Sct. Marys kirke, Oxford, d. 24 august 1744.

"Og de blev alle fyldt af Helligånden."

(Ap.gern. 4:31.)

Det samme udtryk møder os i det andet kapitel, hvor vi læser: "Da pinsedagen var kommet, var de alle samlede med hverandre," apostlene og de kvinder, som fulgte Jesus, og hans mor og brødre, "Da lød der med ét fra Him-melen en susen som af et vældigt åndepust, og den fyldte hele huset, hvor de sad. Og der viste sig for dem tunger som af ild, og de fordelte sig og satte sig på hver enkelt af dem. Og de blev alle fyldt med Helligånden og de begyndte at tale i andre tungemål, efter hvad ånden indgav dem at for-kynde.

Men i Jerusalem boede der gudfrygtige jødiske mænd fra alle folkeslag under himlen.

Da nu den lyd kom, strømede mængden sammen og blev forvirret, fordi de hver især hørte dem tale på deres eget sprog."

I dette kapitel derimod, læser vi, at da apostlene og brødrene var holdt op med at bede og prise Gud, rystedes pladsen, hvor de var samlede og alle blev opfyldt af Helligånden.

Vi finder ikke nogen synlig åbenbaring her, sådan som det var i forgåen-de tilfælde. Ikke heller siges det, at Helligåndens nådegaver nu blev gi- vet til alle eller blot til nogle af dem; sådanne som nådegaverne til at kunne helbrede, udføre undergerninger eller at kunne profetere eller at bedømme ånderne eller at tale forskellige slags tungetale eller udlæg-ge når nogen taler i tunger.

Hvor vidt disse Helligåndens gaver var bestemte til at forblive i menig-heden i alle tider og hvor vidt de skal genopvækkes, når den tid kommer da alt skal blive genoprettet, det er spørgsmål, som vi ikke behøver at få svar på. Men vi bør lægge mærke til, at Gud selv i menighedens første tid uddelte dem med sparsommelig hånd. Alle var vel heller ikke profeter på den tid?

Alle udførte vel heller ikke undergerninger på den tid?

Alle havde vel heller ikke helbredelsens nådegaver på den tid?

Alle talte vel heller ikke i tunger?

Nej ingenlunde; måske ikke engang én ud af tusinde! Formodentlig ikke andre end lærerne i menigheden og af dem kun et fåtal. Det var derfor, for en langt større opgave end denne, at de blev opfyldt af Helligånden.

Det var for at give dem noget, som ingen kan benægte er det væsentligste for kristne i alle tider, nemlig det sindelag, som var i Kristus Jesus,

R Gal.5:22-24. de åndens Hellige frugter, som ingen kan savne og alligevel høre Kristus til. Det var for at fylde dem med kærlighed, glæde, fred, tålmodighed, mildhed, godhed, for at skænke dem trofasthed, sagtomdighed og afholdenhed, for at give dem kraft til at korsfæste sit kød med dets lidenskaber og begæringer.

1.Tes.1-3. Det var for, at de, som en følge af denne indre forvandling, skulle opfylde al ydre retfærdighed, ved at selv vandre, sådan som Kristus vandrede, virksomme i troen, arbejdende i kærligheden og udholdende i håbet.

Uden at beskæftige os med utidige og unødvendige spørgsmål om disse Åndens store gaver, vil vi nærmere betragte det, som er regelmæssig frugt af Åndens virksomhed og som skal forblive det igennem alle tider, det store værk, som Gud udfører blandt menneskenes børn og som vi har vænnet os til at kalde Kristendom; ikke Kristendom som et system af meninger og læresætninger, men i sammenhæng med menneskers hjerter og liv.

Det kunne være til nytte at betragte denne Kristendom ud fra tre forskellige synspunkter:

1. Dens opståen hos det enkelte menneske.
2. Dens spredning fra menneske til menneske.
3. Dens udbredelse over hele jorden.

Jeg har tænkt mig at afslutte disse betragtninger med en enkelt praktisk tillempning.

I.

Lad os altså betragte Kristendommen i dens oprindelse, da den først startede hos en lille gruppe mennesker.

Forestil jer derfor, hvordan en af dem, som hørte apostlen Peter prædike bedring og syndernes forladelse, fik et stik i sit hjerte, blev overbevist om synd, bedrede sig og troede på Jesus.

Kol.2:12. Gennem denne tro på Guds kraft, som er en tillid til det man håber,
Heb.11:1. en overbevisning om ting man ikke ser, modtog han i et øjeblik barn-
Rom.8:15. nekårets ånd, i hvilken han kunne råbe: "Abba Fader."

Først nu kunne han kalde Jesus Herre i Helligånden, eftersom Ånden
1.Kor.12:3. selv vidner med hans ånd, at han er Guds barn. Nu kunne han i sand-
Rom.8:16. hed sige:

Gal.2:20. "Det er ikke længere mig der lever, men Kristus lever i mig; og det liv jeg nu lever i kødet, det lever jeg i troen på Guds søn, som elskede mig og gav sig selv hen for mig."

Dette var også selve kernen i hans tro, en guddommelig overbevisning om Faderens kærlighed,

gennem sin elskede søn, til ham som, skønt en synder, nu var benådet ved den elskede. Og da han nu var blevet retfærdiggjort af tro, havde han fred med Gud, ja, en fred som overgik al forstand, enhver forestilling som blot var fornuftsmæssig, og bevarede hans hjerte og sind fra al tvivl og al frygt ved kundskaben om ham, på hvem han havde troet.

Han frygtede derfor ikke for onde budskaber, thi hans hjerte var fritmodigt, det havde tillid til Herren. Han frygtede ikke det, som mennesker kunne gøre ham, thi han vidste, at til og med hans hovedhår var talte. Han frygtede ikke mørkets magter, som Gud dagligt knuste under hans fødder. Mindst af alt var han bange for at dø, ja, han længtes efter at bryde op og være hos Kristus, som gennem sin død har gjort ham magtesløs, der har dødens vælde, nemlig Djævelen, og udfriet alle dem, som af frygt for døden, har levet deres liv i trældom. Hans sjæl pristede derfor Herren, og hans ånd glædede sig i Gud, sin Frelser.

Han frydede sig med en usigelig og forherliget glæde over ham, som forsonede ham med Gud Faderen, og over at han havde fået forløsning og syndernes forladelse ved hans blod.

Han glædede sig over, at Guds ånd vidnede med hans ånd, at han var Guds barn; og endnu mere i håbet om at helt fornyes til Guds afbillede i retfærdighed og sand hellighed; i håbet om herlighedens uvisnelige sejrskrans, den ubesmittede og uvisnelige arv, gemt i Himlene. Guds kærlighed var også udgydt i hans hjerte ved Helligånden, som blev ham givet.

Eftersom han var søn, havde Gud sendt, i hans hjerte, sin søns ånd, som råber: "Abba Fader." Og denne kærlighed voksede frem gennem vidnesbyrdet, i ham selv, om Guds tilgivende kærlighed til ham, gennem visheden om, hvilken kærlighed Faderen havde vist ham dermed, at han måtte kaldes Guds barn.

Gud var således hans øjnes lyst, hans hjertes glæde og hans del for tid og evighed. Den som elskede Gud på denne måde kunne ikke undgå at elske også sin broder, og det ikke blot med ord eller tunge, men i gerning og sandhed.

"Hvis Gud således har elsket os," sagde han, "så er vi også skyldige at elske hverandre, ja, at elske hvert eneste menneske, eftersom Herren selv forbarmer sig over alle sine værker. I overensstemmelse hermed omfattede han med hengivenhed, på grund af sin kærlighed til Gud, hele menneskeslægten, selv de mennesker, som han aldrig havde set, og de som han ikke vidste andet om, end at de var af Guds slægt, og at hans søn var død for deres sjæle.

Rom.5:1.

Kol.3:15.

Fil.4:7.

Sal.112:7.

Heb.2:14-15

1.Pet.1:8.

Ef.1:7.

Rom.5:5.

Gal.4:6.

1.Johs.5:10

1.Johs.3:1.

1.Johs.4:11

Ap. gern.
17:28.
13.

Luk.6:35. Han gjorde ikke engang undtagelse for de utaknemlige og onde og al-
lermindst for sine fjender, for dem som hadede ham for hans mesters
skyld. Disse havde en speciel plads i hans hjerte og i hans bønner.
Han elskede dem, som Kristus elskede os.

1.Kor.13:4. Og kærligheden opløses ikke, den ydmyger istedet hver sjæl, som den
bor i.

Følgelig var han ydmyg i hjertet, ringe, uanselig og foragtelig i
sine egne øjne. Han hverken søgte efter eller tog imod berømmelse af
mennesker, men kun af det, som kommer fra Gud. Han var mild og tål-
modig, venlig mod alle og let at omgås med.

Ordspr. 3:3. Godhed og troskab veg ikke fra ham, de var bundne omkring hans hals
og indskrevne på hans hjertes tavle.

Ved den samme ånd fik han kraft til at være mådeholden i alt, hans
sjæl følte ligeså lidt savn derved som et fravænnethed barn.

Gal.6:14. Han var korsfæstet for verden og verden var korsfæstet for ham.

1.Johs.2:16. Han var hævet over kødets og øjnenes begær, og fra pral med jordisk
gods. Gennem samme almægtige kærlighed var han frelst fra både lidel-
se og hovmod, fra kødlig lyst og forfængelighed, fra æreslyst og be-
gær, ja, fra ethvert sindelag som ikke var i Kristus.

Vi kan nemt forestille os, at den som havde en sådan kærlighed i
sit hjerte, ikke ville gøre noget ondt imod sin næste. Det var umu-
ligt for ham at gøre noget menneske skade med vilje eller med den
hensigt at skade. Han holdt sig fjernt fra grumhed og uretfærdighed,
fra enhver uretfærdig eller uvenlig handling.

Sal.141:3. Med samme omsorg satte han vagt for sin mund og vogtede sine læbers
dør, så at han ikke med sin tunge skulle synde mod retfærdighed,
barmhjertighed eller sandhed. Han lagde løgn, falskhed og bedrageri
bort, og svig fandtes ikke i hans mund.

Han talte ikke ondt om nogen, ej heller kom et uvenligt ord over hans

Johs.15:3. læber. Og da han var helt klar over sandheden i ordet:

"Skilt fra mig kan I slet intet gøre," Og deraf også klar over sit
behov af at i hvert øjeblik få Guds levende vand, holdt han hver dag
fast ved de midler, som Gud har sørget for som kanaler for sin nåde
til menneskene, nemlig:

Ap.gern. 2:42. - apostlenes lære gennem hvilken han, med beredvilligt hjerte, tog
imod føde til sin sjæl,

- brødsbrydelsen i hvilken han fik del i Kristi legeme, samt

- bønnerne og lovsangen, som sendes os op af den store forsamling.

Sådan voksede han dagligt i nåde, i kraft, i kundskab om og kærlig-
hed til Gud. Men han var ikke tilfreds med blot at afstå fra at gøre
det onde. Hans sjæl tørstede efter at gøre det gode.

-Hans hjertes tale var altid: "Min Fader arbejder indtil nu; også jeg
arbejder. Min Herre gik omkring og gjorde godt. Skulle ikke jeg
vandre i Hans fodspor."

Hvis han derfor ikke kunne gøre andet godt, gav han, så ofte lejlig-
heden bød sig, den sultne at spise, klædte den nøgne, hjalp den fa-
derløse og husvilde, besøgte og bistod dem, som var syge eller i
fængsel.

Han gav alt hvad han ejede til mad til de fattige. Han glædede sig
over at arbejde og udholde besvær for dem, og fremfor alt at forsæ-
ge sig selv, så ofte han dermed kunne være en anden til gavn. Mat.16:24.

Han anså intet at være for værdifuldt til at afstå fra det for deres
skyld, thi han huskede Herrens ord: "Hvad I har gjort imod en af mi-
ne mindste brødre dér, har I gjort imod mig." Mat.25:40.

Sådan var Kristendommen i begyndelsen. Sådan var en kristen i
tidlige tider. Sådan var alle de, som, når de hørte ypperstepræster-
nes og de ældstes trusler, enige råbte til Gud og blev opfyldte af
Helligånden. Og i hele skaren, af de som troede, var ét hjerte og
én sjæl, thi kærligheden til Ham på hvem de troede, tvang dem til at
elske hinanden.

Ikke én eneste kaldte noget af det han ejede for sit, men havde alt
fælles, så fuldt ud var de korsfæstede for verden og verden korsfæs-
tet for dem. Og de holdt fast ved apostlenes undervisning, ved brøds-
brydelsen og bønnerne. Og stor nåde var over dem alle. Ap.gern. 2:42.

Blandt dem fandtes ingen som led nød, thi alle, som ejede et stykke
jord eller et hus, solgte dette og bar betalingen frem for det solgte
og lagde det frem for apostlenes fødder og man delte ud af det, så
hver og en fik efter behov. Ap.gern. 4:31-35.

2:42

II.

Lad os nu i næste omgang lave en oversigt over, hvordan denne Kris-
tendom spredte sig fra den ene til den anden og på denne måde, skridt
for skridt, banede sig vej gennem verden.

Dette var Guds vilje med den, thi han tændte ikke et lys for at sæt-
te det under en skæppe, men for at det skulle lyse for alle dem, som
var i huset. Og dette har Vor Herre forklaret for sine disciple med
ordene: "I er jordens salt, I er verdens lys." Ved samme lejlighed gav
Han det for alle gældende bud:

"Således skal jeres lys skinne for menneskene, for at de må se jeres
gode gerninger og prise jeres Fader, som er i Himlene." Mat.5:13-16.

Og da nu denne lille skare af mænd, som elskede menneskeligheden, så,
at verden lå i den ondes vold, hvordan skulle de så kunne være lige-
1.Johs.5:19.

glade ved synet af de menneskers elendighed, for hvem deres Herre var død? Skulle ikke deres hjerter oprøres af kærlighed og vansmægte af sorg over dem? Ville de kunne stå uvirksomme hele dagen, selv om de ingen befaling havde fået af Ham, som de elskede? Ville de ikke snarere arbejde på alle tænkelige måder for at rykke nogle af disse brande ud af ilden?

Uden tvivl, jo, de ville ikke lade noget forblive uprøvet i arbejdet på at føre så mange de kunne af disse stakkels vildfarne får tilbage til deres sjæles hyrde og biskop.

1.Pet.2:25.
Eng. overs.

Sådan gjorde de Kristne i de tidlige tider. Så snart de fik lejlighed til det, anstrengte de sig for:

- at gøre godt imod alle,
- opmanede dem til at søge at slippe af med den kommende vredesdom,
- at nu, just nu, undgå helvedets fordømmelse.

De forkyndte: "Vel har Gud båret over med uvidenhedens tider, men nu sender Han mennesker det budskab, at de alle og alle vegne skal omvende sig."

De råbte: "Vend om og omvend jer fra alle jeres overtrædelser, at de ikke skal blive jer årsag til skyld."

De talte med dem om retfærdighed og tilbageholdenhed - de dyder, som stod i modsætning til deres herskende synder - og om den tilstundende dom, Guds vredesdom, som helt sikkert ville ramme dem, som gør det onde, på den dag, da Han skal dømme verden.

Ap.gern.
24:25.

De forsøgte således at tale til ethvert menneske alt efter dets forskellige behov.

Til de sorgløse, til dem, som sad ligegyldige i mørkets og dødens skygger, råbte de med dundrende stemme:

"Vågn op, du som sover, og stå op fra de døde, og Kristus skal lyse for dig!"

Men til dem, som allerede var vågnet op af sin søvn og led under følelsen af Guds vrede, lød deres budskab:

1.Johs.2:12. "Vi har en talsmand hos Faderen, Jesus Kristus, den retfærdige; og Han er soning for vore synder."

Samtidig opmuntrede de dem, som allerede var kommet til tro, til at forøge deres kærlighed og gode gerninger, at være udholdende i at gøre godt og stræbe efter hellighed, uden hvilken ingen skal se Herren. Og disse kristnes arbejde var ikke forgæves i Herren.

Herrens ord havde fremgang og blev æret. Det udbredte sig med hast og viste sin kraft. Men desto mere voksede også modstanden.

Joh.7:7.

Verden blev fortørnet, eftersom de vidnede om den, at dens gerninger var onde. De som levede for at mere sig blev fortørnede.

Først og fremmest var disse mænd ligesom en anklage mod deres egne

tanker:

"Han påstår at eje den rette Gudserkendelse og kalder sig selv et Herrens barn; han står som en stadig anklage mod vor tankemåde og alene synet af ham virker ubehageligt på os, fordi hans livsførelse er forskellig fra andres og hans færden helt anderledes.

Vi regnes.....og han praler med, at Gud er hans Fader."

Men endnu mere vrededes man over, at så mange af ens ledsagere blev rykket bort og ikke længere ville styrte sig ud i den samme strøm af udsvævelser.

1.Pet.4:4.

De velansete blev fortørnede imens de faldt i anseelse, alt eftersom evangeliet spredtes, og imens mange ikke længere turde give dem smigrende haderstitler eller vise et menneske den ærbødighed, som tilkommer Gud alene.

Forretningsmændene holdt møde og sagde til hinanden:

"I ved jo, folk, at vi har vort udkomme ved dette arbejde, og nu ser Ap.gern. 19:25-27. og hører I,.....at disse mænd (i teksten Paulus) har vildledt en hel mængde ved deres tale.....Og der er fare for, at vor håndtering skal komme i foragt."

Frem for alt blev religionens mænd, d.v.s. den ydre religions mænd, de hellige, ifølge denne verdens måde at dømme, fortørnede og var parate til at ved ethvert tilfælde udråbe:

"I mænd af Israel, kom til hjælp! Thi vi har fundet, at disse mænd er fordærvede mænd, som vækker strid i hele verden! Her er de mænd, Ap.gern. 24:5. Ap.gern. 21:28. som alle steder underviser sådant, som er imod vort folk og imod loven."

Således overdækkedes himlen af sorte skyer og det trak op til en voldsom storm. Thi jo mere Kristendommen udbredte sig, desto større skade gjorde den ifølge dem, som ikke tog imod den, og mængden af sådanne tilgroede, som blev mere og mere forbitrede over, at disse mænd sådan bragte oprør.

Til den grad steg forbitrelsen, at flere råbte: "Bort fra jorden med sådanne mænd, det er ikke tilbørligt, at sådanne får lov til at leve." Ap.gern. 22:22.

Ja de troede helt alvorligt, at den som dræbte dem, gjorde Gud en tjeneste. Samtidig ophørte de ikke med at forkaste deres navne, som Luk.6:22.

noget ondt; "Dette parti" mødtes således alle steder med modsigelser. Mennesker sagde alt ondt om dem, ligesom man havde gjort mod profeterne, som var før dem. Ligemeget hvad folk påstod om dem, vandt det til-

tro og forulempelserne voksede derfor som himmelens stjerner i antal.

Og heraf opstod på den tid, som det var forudbestemt af Faderen, efterfølgelse i alle dens former. Nogle blev blot udsat for vanære og bebrejdelser en tid, andre blev berøvet sine ejendele, andre blev underkastet spot og pisk eller lænker og fængsel, andre igen stod imod

Heb.10:34.

Heb.11:36.

Heb.12:4.

indtil blodet.

Nu rystedes helvedets grundvold og Guds rige udbredtes endnu mere. Syndere omvendte sig fra mørket til lyset og fra Satans magt til Gud. Han gav sine børn sådanne ord og visdom, at ingen af deres modstandere kunne modstå, og deres liv havde samme kraft i sig som deres ord. Men højere end alt andet talte deres lidelse for hele verden.

Ap.gern.
26:18.

2.Kor.
6:4,5.

2.Kor.
11:26-27.

Fil.2:17.

De viste sig i alt som Guds tjenere, under bedrøvelse og nød og angst, under hug og slag, i fængsler, under oprør, i slid og slæb, i nattevågen, i sult og tørst, i kulde og nøgenhed. Og når de havde kæmpet den gode kamp og førtes bort som slagtefår og frembar sin tro som et offer, da råbte deres blod fra jorden og hedningerne erkendte: "Han taler endnu, selv om han er død."

Sådan udbredtes Kristendommen over jorden. Men hvor hurtigt begyndte ikke avnerne at blandes med hvedekornene og lovløshedens hemmelighed at blive virksom såvel som Guds frygtens hemmelighed. Hvor hurtigt tog ikke Satan sæde i Guds tempel, indtil kvinden flygtede ud i ørkenen og de trofaste var forsvundet fra menneskers børn.

2.Tes.2:
4,7.

Åb.12:6.

Sal.12:1.

Mat.16:18.

Her kommer vi ind på en nedtrampet sti: Det stadigt voksende fordærv i efterfølgende generationer er fra tid til anden blevet skildret udførligt af de vidner Gud opvækkede for at vise, at han havde bygget sin menighed på en klippe og at dødsrigets porte ikke skulle få magt over dem.

III.

Men skal vi ikke få større ting at se end disse? Jo større ting end nogen har skuet helt fra verdens begyndelse!

Kan Satan bringe Guds sandhed til fald, eller berøve Hans løfter deres kraft? Hvis han ikke har den magt, så skal den tid komme, hvor Kristendommen skal råde overalt og overdække jorden.

Lad os standse op et øjeblik og betragte dette forunderlige syn, en kristen verden - dette er den tredje opgave, som vi har bestemt os for. Angående dette har tidligere tiders profeter forsket og ransaget, herom har også den Ånd, som var i dem, båret vidnesbyrd:

1.Pet.1:10.

Es.2:24.

"Det skal ske i de sidste dage, at Herrens huses bjerg, grundfæstet på bjergenes top, skal løfte sig op over højene. Did skal folkene strømme,.....De skal smede deres sværd til plovjern, deres spyd til vingårdsknive; folk skal ej løfte sværd mod folk, ej øve sig i våbenfærd mer."

Esajas
11:10-12.

"På hin dag skal hedningerne søge til Isaïs rodskud, der står som et banner for folkeslagene, og hans bolig skal være herlig.

På hin dag skal Herren atter udstrække sin hånd for at vinde, hvad der

er til rest af Hans folk.....For folkene rejser han banner, samler Israels bortdrevne mænd, sanker Judas' spredte kvinder fra verdens fire hjørner."

"Og ulven skal gå hos lammet, panteren hvile hos kiddet, kalven og ungloven græsse sammen, dem driver en lille dreng.

Es.11:6,9.

Der gøres ej ondt og voldes ej mén i hele mit hellige bjergland; thi landet er fuldt af Herrens kundskab, som vandene dækker havets bund."

Af samme betydning er den store apostels ord, som åbenbart endnu ikke er gået i opfyldelse:

"Har Gud da forskudt sit folk? Nej, langt fra!.....Men ved deres fald er frelsen kommet til hedningerne.....Men hvis deres fald betød rigdom for hedningerne, hvor meget mere vil det da ikke betyde, når de kommer fuldtalligt med. Jeg vil nemlig ikke, at I skal være uvidende om denne hemmelighed, brødre, (for at I ikke skal være kloge i egne tanker) at der er kommet forhærdelse over en del af Israel, indtil hedningerne fuldtalligt er gået ind; og så skal hele Israel frelses.

Rom.11:1,11,
12,25,26.

Tænk jer den dag, da tiden er inde og profetierne er gået i opfyldelse! Hvilken udsigt er dette ikke! Alt er fred, ro og tryghed til evig tid.

Es.32:17.

Ikke længere nogen våbendød, ingen stridsalarm, ingen kapper oversølede med blod. Ødelæggelsen er ophørt for altid, krigen er forsvundet fra jorden. Indbyrdes uenighed råder ikke længere. Broder rejser sig ikke op mod broder, lande og steder er ikke ødelagt af sig selv og slider ikke hjertet ud af sit eget bryst.

Es.9:5.

Partistridigheder er for evigt slut, og der findes ingen længere, som fordærver eller skader sin næste.

Ingen vindingslyst gør nu den viise til en dåre, ingen udpresning sønderknuser den fattige.

Præd.7:8.

Røveri og overgreb, plyndring og uretfærdighed er forsvundet, thi alle nøjes med det de har. Retfærd og fred kysser således hinanden, de

Heb.13:5.

har slået rødder og opfyldt landet, trofasthed vokser af jorden og retfærdighed ser ned fra Himlen. Og med retfærdigheden følger også barmhjertigheden. Jorden er ikke længere fuld af voldsfærd.

Sal.85:11.

Sal.80:10.

Sal.74:20.

Herren har tilintetgjort både den blodtørstige og den ondskabsfulde, den misundelige og den hævnlystne. Selv om nogen optræder udfordrende, findes dog ingen, som er i stand til at gengælde ondt med ondt.

Men der findes virkelig ingen, som gør det onde, ikke en eneste, thi alle er uden svig som duer. De er fyldte af fred og glæde ved troen,

Mat.10:16.

alle er forenede i et legeme gennem én og samme ånd, og derfor elsker de hinanden som brødre og er alle af ét hjerte og én sjæl.

Ap.gern.
4:32.

Ikke én eneste kalder noget af det, han ejer, for sit eget. Der findes

- Mat.7:12. ingen iblandt dem, som lider brist, thi enhver elsker sin næste som sig selv. Og alle følger denne regel: *"Alt hvad du vil, at menneskene skal gøre mod jer, det samme skal I gøre mod dem."* Heraf følger, at intet uvenligt ord nogensinde kan høres iblandt dem, ingen tvist, ingen skænderier, ingen spot, ingen bagtalelse, men hver og en åbner munden med visdom og mild vejledning på tungen.
- Ordsprog. 31:26. Ligeså umuligt er det for dem, at svigte eller bedrage. Deres kærlighed er uden forstillelse. Deres ord er altid et oprigtigt udtryk for deres tanker og åbner vindue ind til deres bryst så hvem som helst der vil, kan kigge ind i deres hjerter og se, at kun Gud og kærligheden bor derinde.
- Fil.3:21. Der hvor Herren, den Almægtige, selv tager Herredømmet, for at regere, der underlægger han sig således alt, lader hvert hjerte flyde over med kærlighed og fylder hver mund med lovprisning.
- Sal.144:15. *"Saligt det folk, der er således stædt, saligt det folk, hvis Gud er Herren."*
- Es.60:1. *"Gør dig rede, bliv lys, thi dit lys er kommet, Herrens kærlighed er oprundet over dig."*
- Es.60:16-19, ".....Du skal kende, at jeg, Herren, er din Frelser, din genløser + 21. Jakobs vældige.....
- Til din øvrighed sætter jeg fred, til hersker over dig retfærd. Der høres ej mer i dit land om uret, om vold og ufærd inden dine grænser; du kalder frelse dine mure og lovsang dine porte. Enhver i dit folk er retfærdig, evigt ejer de landet, et skud, som Herren har plantet, hans hænders værk, til hans ære.*
- Ej mer skal solen være dit lys eller månen skinne for dig; Herren skal være dit lys for evigt, din Gud skal være din herlighed."*

IV.

- Da vi nu således i korthed har studeret Kristendommen i dens begyndelse, dens fortsættelse og dens fuldstændige sejr over hele jorden, er der for mig blot det tilbage at afslutte med en enkelt praktisk tillem্পning. Først vil jeg spørge:
- "Hvor findes nu denne Kristendom?
 - Sig mig, hvor lever de Kristne?
 - Hvor er det land, hvor alle indbyggere på denne måde er opfyldte af Helligånden?
 - Hvor alle er af ét hjerte og én sjæl og ikke kan finde sig i, at nogen blandt dem mangler noget, men til stadighed giver til enhver efter hans behov?
 - Hvor alle og enhver har sine hjerter opfyldte med Guds kærlighed, som tvivner dem til at elske sin næste som sig selv?

- Hvor alle har klædt sig i inderlig barmhjertighed, godhed, ydmyghed, sagtmodighed, tålmodighed og hverken i ord eller gerninger på nogen måde bryder med retfærdighed, barmhjertighed eller sandhed, men i alt gør imod alle andre, det de selv ville, at disse gjorde mod dem?
 - Med hvilken ret kan vi kalde noget land kristent som ikke svarer til denne beskrivelse?"
- Lad os da bekende, at vi endnu aldrig har set et kristent land på jorden! Jeg appellerer til jer, mine brødre, ved Guds barmhjertighed, hvis I anser mig for at være en dåre, hav da tålmodighed med mig, som med en dåre! Det er yderst nødvendigt, at nogen taler rent ud til jer. Det er fremfor alt nødvendigt, at det sker nu, thi hvem ved, om det ikke er sidste chance? Hvem ved, hvor snart den retfærdige dommer skal sige: "Jeg vil ikke længere høre nogen bønner for dette folk. Selv hvis disse tre mænd havde fundets der: *"Noa, Daniel og Job, så skulle kun de tre redde deres liv ved deres retfærdighed."*
- Og hvis jeg ikke taler rent ud til jer, hvem kommer da til at gøre det? Derfor må jeg tale. Og jeg appellerer til jer ved den levende Gud, om at I ikke forhærder jeres bryst mod at modtage en velsignelse fra mine hænder. Sig ikke i jeres hjerter: "Du skal aldrig lykkes med at overtale mig, selv om du har overbevist mig" - eller med andre ord: "Herre du må ikke sende velsignelse med hvem du vil. Lad mig hellere forgå i mit blod end blive frelst gennem denne mand!"
- Men i spørgsmålet om jer, mine brødre, er jeg vis på, at det vil stå bedre til, hvis jeg også nu taler på denne måde: Heb.6:9.
- "Er denne by en kristen by?
 - Findes der Kristendom her, en Kristendom, som stemmer overens med skriften?
 - Er vi - hele dette samfund - så opfyldte af Helligånden, at vi i vore hjerter glæder os over, og i vore liv udviser Åndens virkelige frugter?
 - Er alle universitetets tillidsmænd, alle forestandere for dets forskellige sammenslutninger af studenter, for ikke at tale om byens indbyggere, af ét hjerte og én sjæl?
 - Har vi Kristi sindelag? Og er vore liv i overensstemmelse med det?
 - Er vi hellige i al vor færd som Ham, der kaldte os er hellig?
- Jeg beder jer lægge mærke til, at her ikke fremlægges visse afvigende synspunkter, at der ikke er tale om tvivlsomme opfattelser af den ene eller anden slags, men at det drejer sig om de grundlæggende, ubestridelige hovedemner (hvis sådanne overhovedet findes) i vor almindelige Kristne religion. Og for at afgøre dette, henvender jeg mig til jeres egen samvittighed, indstillet under Guds ords ledelse. Den som

Ap.gern.
4:32.

Rom.5:5.

ikke dømmes skyldig af sit eget hjerte må frikendes.

I den store Guds nærvær, indfor hvem både I og jeg om kort tid skal stilles, og med frygt og bæven indfor Ham, beder jeg jer, som har myndighed over os og som jeg ærer for jeres embedes skyld, at I, uden at forstille jer, indfor Gud overvejer, hvorvidt I er opfyldte af Helligånden. *"Er I levende afbilleder af Ham, som I har fået til opgave at repræsentere for menneskene?"*

Sal.82:6.

Jeg har sagt, at I er Guder, siger Herren, I ledere og styrelsesmænd, som gennem jeres embede står i så nær forbindelse med himmelens Gud. I jeres forskellige embedsstillinger og rang bør I lade os se Herren vor Frelser.

- "Modsvare jeres hjertes tanker, jeres begær og jeres sindelag den høje kaldelse, som I har?

- Ligner jeres ord dem, som kommer fra Guds mund?

- Præges alle jeres gerninger af værdighed og kærlighed, af en storhed, som ikke kan udtrykkes i ord, som kun kan strømme ud af et

Joh.25:6.

hjerte opfyldt af Gud, og som alligevel ikke lader os glemme, at mennesket blot er et kryb og en orm?

- Ærede lærere, som har fået det specielle kald at forme de unges modtagelige sind, at jage uvidenhedens skygger bort og opdrage dem sådan, at de bliver viise til Frelse, er I opfyldte af Helligånden, ejer I alle Åndens frugter, som jeres vigtige embede uvægerligt kræver?

Gal.5:22.

- Er I helhjertet på Guds side, fulde af nidkærhed for at udbrede Hans rige på jorden?

- Påminder I uophørligt dem, som står under jer, om at det eneste fornuftige mål for alle vore studier er at lære den eneste sande Gud, og Ham Han har sendt, Jesus Kristus, at kende?

Joh.17:3.

- Indprenter I for hver dag hos dem, at tungetalen skal ophøre og den filosofiske kundskab forsvinde, men at kærligheden derimod aldrig skal forgå, og at hvis jeg ikke har kærlighed er al lærdom blot lyssende uvidenhed, fordringsfuld dårskab, en plage for sjælen?

- Har al jeres undervisning den umiddelbare hensigt at vække kærlighed til Gud og for Hans skyld kærlighed til alle mennesker?

- Har I altid dette mål for øje, når I planlægger emnet, måden og omfatningen af deres studier, så I arbejder på og stræber efter, at disse unge Kristi stridsmænd alle måtte, hvor de end havner, blive brændende og strålende lys, som i alt bliver en pryde for Guds, Vor Frelses lære?

Tit.2:10.

- Og lad mig spørge jer. Lægger I al jeres kraft i det store værk, I har taget til jer?

- Arbejder I med al jeres magt på dette, udnytter I enhver åndsevne,

bruger I hver en gave, som Gud har givet jer, og dette til den yderste grænse af jeres evne?

Imod dette må ikke indvendes, at jeg taler som om alle de, som står under jeres omsorg, skulle uddannes til præster. Nej, jeg taler kun som om de alle skulle uddannes til kristne.

Men hvilke forbilleder får de af os, hvilke lærere, studenter, videnskabsmænd lever på de fonde, som vore forfædre indstiftede, hvilke forbilleder får de først og fremmest af jer, som har stilling og indflydelse?

- Brødre, har I Åndens frugter i overflod, beskedenhed, selvfornægtelse og selvtugt, alvor og mådehold, sagthedsmod, ædruelighed, afholdenhed og en utrættelig, rastløs stræben efter at, på alle måder, gøre godt mod alle, at afhjælpe deres ydre behov og at føre deres sjæle til sand viden om kærlighed til Gud:

- Er dette i almenhed udemærkende for universitetets lærere? Jeg frygter, at det ikke er sådan.

- Er vi ikke tværtimod blevet anklagede for højmod og overlegenhed, uenighed og stridslyst, dovenskab og sløvhed, frådseri og sanselighed, ja til og med for uduelighed, som er blevet til ordsprog, og er dette ikke kommet selv fra andre end vore fjender og måske ikke helt uden grund?

Mange af os er mere direkte indviede til Gud, kaldede til at forvalte de hellige gaver.

- Er da vi forbilleder for de øvrige i tale og færd, i tro og i renhed?

- Står der skrevet på vor pande og i vort hjerte: *"Helliget Herren."*? 2.Mos.28:36.

- Af hvilke grunde modtog vi dette embede?

- Var det med den oprigtige hensigt at tjene Gud, i tillid til, at vi gennem Helligåndens indre ledelse blev kaldet til at tage denne tjeneste, til Hans æres fremme og Hans folks opbyggelse?

- Og er vi fast besluttede på at, med Guds nåde, give os helt hen i denne tjeneste?

- Forsager vi alle verdslige omsorger og bestræbelser og skyder dem til side, så langt det står i vor magt?

- Hengiver vi os helt og alene til dette og retter vi alle vore omsorger og bestræbelser i den retning?

- Kender vi Gud?

- Kender vi Jesus Kristus? Har Gud åbenbaret sin søn i os? Og har han gjort os egnede til at være tjenere for en ny pagt? Gal.1:16. 2.Kor.3:6.

- Hvor er da seglet på vort apostelembede? 1.Kor.9:2.

- Hvem er, gennem vort ord, blevet vakt til liv efter at have været

døde i overtrædelser og synder?

2.Kor.4:2. - Har vi en brændende iver efter at frelse sjæle fra døden, så at vi glemmer at spise vort brød?

- Taler vi enkelt, fremlægger vi sandheden åbent og "anbefaler os til ethvert menneskes samvittighed for Guds åsyn?"

- Er vi døde for verden og for de ting, som er i verden, og samler vi alle skatte i himlen?

1.Pet.5:3. - Optræder vi som herrer over Guds hjord? Eller er vi de ringeste af alle og alles tjenere?

- Når vi bærer Kristi forhånelse, er den da for tung at bære? Eller glæder vi os derover?

- Når nogen slår os på den ene kind, hævner vi os da?

- Har vi svært ved at tåle forulempelser? Eller vender vi den anden kind til og går ikke imod krænkelse, men overvinder det onde med det gode?

- Har vi den blinde iver, som ægger os til skarpe og lidelsesfulde strider med dem, som ikke vandrer på vor vej? Eller er vor iver en kærlighedens flamme og alle vore ord fulde af vishedens sødme, ydmyghed og sagtmodighed?

Endnu et spørgsmål:

- Hvad er der at sige om ungdommen på dette sted?

- Har I den Kristne gudfrygtighed eller dens kraft?

- Er I underdanige, villige til at lære og modtagelige for råd, eller trodsige, egenrådige?

- Viser i lydighed mod forældre og overordnede? Eller ringeagter I dem, som I burde vise omsorg og hengivenhed?

- Er I flittige i jeres behagelige arbejde? Udfører I jeres studier af al kraft?

- Bruger I tiden og laver så meget, som dagen kan rumme? Eller er I ikke tværtimod klare over, at I sløser tiden bort, enten ved at læse noget, som ingen værdi har for Kristendommen, eller ved spil eller jeg ved ikke hvad?

- Forvalter I jeres penge bedre end jeres tid?

- Lever I efter den regel at ikke skylde nogen noget?

- Tænker I på fridagen, at I helliger den til at dyrke Gud?

- Er I klare over, når I er i Guds hus, at Han selv er der?

- Opfører I jer som om I så den usynlige?

- Forstår I at holde jeres krop til Helliggørelse og ære?

- Findes der ingen drukkenskab og urenhed blandt jer?

Fil.3:19. - Ja, findes der ikke sådanne iblandt jer, som "Sætter en ære i deres skam?"

- Misbruger ikke mange blandt jer Guds navn, måske som en vane, uden

at føle samvittigheds kval eller frygt?

- Ja, findes der ikke et stort antal, jeg frygter et hastigt stigende antal iblandt jer, som har begået mened?

Bliv ikke bestyrkede over mit spørgsmål, mine brødre. Jeg erkender selv, indfor Gud og denne forsamling, at jeg har tilhørt denne skare, thi jeg aflagde en højtidelig ed, at jeg ville overholde alle disse regler, om hvilke jeg dengang ikke vidste noget, og som jeg ikke engang læste igennem, hverken dengang eller i mange år efter!

Hvad er da mened, hvis ikke dette skulle være det?

Men hvis det er mened, hvilken uhørt byrde af synd, ja, af al den sorte synd, hviler da ikke på os? - Og skulle Den Almægtige ikke vide noget om det?

Må ikke en af konklusionerne på dette blive, at I er en slægt som letsindigt leger tiden bort, leger med Gud, med hinanden og med jeres egne sjæle? Thi hvor mange af jer tilbringer vel i løbet af en hel lang uge én eneste time i personlig bøn?

- Hvor mange skænker vel Gud en tanke under alle jeres samtaler?

- Hvem af jer er i nogen grad fortrolig med Guds ånds værk, Hans overnaturlige værk i menneskers sjæle?

- Kan I tåle, bortset fra en enkelt gang imellem, at man taler om Helligånden? Hvis nogen påbegyndte en sådan samtale, ville I da ikke være sikre på, at det enten var hykleri eller sværmeri?

- I den Almægtige Guds navn spørger jeg jer: hvilken religion tilhører I? Til og med talen om Kristendommen kan I ikke, vil I ikke fordrage. Oh, mine brødre, hvad for en slags Kristendom har denne by?

Det er på høje tid, Oh Herre, at du åbenbarer din kraft!

Hvilken sandsynlighed er der vel, ja, hvilken mulighed findes der - for at tale på menneskelig vis - for at Kristendom, Kristendom ifølge skriften, atter skal blive denne bys religion, for at mennesker af alle klasser iblandt os skal tale og leve som mennesker opfyldte af Helligånden?

- Hvem skulle kunne genoprette Kristendommen?

- Skulle det mon være nogen iblandt jer, som har magten?

- Er I overbeviste om, at dette er Kristendom ifølge skriften?

- Og er I fulde af iver for, at den skal genoprettes?

- Sætter I rigdom, frihed, og liv så lavt, at I kan blive et redskab for dens genoprettelse?

- Hvis I ejer denne iver, hvad kan så holde jer fra det efterstræbte mål? Måske har nogen af jer gjort nogle små svage forsøg, men med hvor ringe fremgang! Skal Kristendommen genoprettes af unge, ukendte, ubetydelige mænd?

Jeg ved ikke, om I ville tillade det.

Luk.11:45. Ville ikke nogen af jer råbe: "Unge mand, "Når du siger sådan, krænker du også os."

Men der er ingen fare for, at I skal blive sat på denne prøve, thi så har uretfærdigheden oversvømmet os som en flod.

Hvem skal Gud så sende? Hungersnøden, pesten - Guds sidste sendebud til et skyldbetyngt land - eller sværdet, måske (*) de fremmede ro-
2.Sam.24:14. merske hære, for at igen vække os til vor første kærlighed. Nej, "lad os hellere falde i Herrens hånd; i menneskehånd vil jeg ikke falde."
Herre, frels os, ellers forgår vi!

Sal.69:15. "Hjælp os fra dyndet, at vi ikke skal synke!"

Hjælp os mod disse fjender, thi menneskers hjælp formår intet! Men for dig er alting muligt.

Sal.79:11. "Udløs dødens børn efter din arms vælde."

Ske så din vilje, ikke vor, på den måde, som du vil.

(*) Samme år, som denne prædiken blev holdt, 1744, var England genstand for en invasion fra Frankrig, som ville genindføre de katolske Stuarter på tronen.

Denne udtalelse hentyder til dette.